

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 284. Vtrùm Deus operetur in omni operante, & possit facere aliquid præter ordinem rebus inditum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

potest dare virtutem volendi, & inclinare voluntatem, ac proinde solus Deus potest mouere voluntatem, dando illi virtutem volendi, & interius illam inclinando. Videri possunt quæ dicta sunt supra quæst. 194. ubi examinauimus, vtrum, & quo pacto vnus Angelus possit mouere voluntatem alterius?

6. Licet Deus, qui est creaturæ extrinsecus, moueat etiam efficaciter voluntatem creaturæ, tamen vt docet Sanctus Thomas in respons. ad 1. non cogit creaturam. Ratio est, quia tunc solum illud, quod mouetur ab altero, dicitur cogi, cum mouetur contra propriam inclinationem; si autem moueatur ab alio dante illi propriam inclinationem, non cogitur, eo pacto, quo lapis, dum à generante mouetur deorsum secundum inclinationem grauitatis illi datæ ab eodem generante, non cogitur: sed Deus mouet voluntatem secundum propriam inclinationem ad bonum, quæ inclinatio datur voluntati ab ipso Deo: ergo Deus à voluntate non cogitur. Rursus velle, cum sit actus vitalis, est moueri à se ipso, ac proinde moueri ab intrinseco: sed quia ipsum moueri ab intrinseco voluntas habet à Deo, tanquam à principio extrinseco, non repugnat, quod voluntas ad volendum moueatur à se ipsa, & à Deo, à principio intrinseco, & à principio extrinseco. Quia verò voluntas creata ita mouetur ab alio, vt moueatur etiam liberè à se ipsa, ideo motus voluntarij imputantur creatæ voluntati ad meritum, & demeritum.

QUESTIO CCLXXXIV.

Vtrum Deus operetur in omni operante, & possit facere aliquid præter ordinem rebus inditum?

S. Tho. quæst. 105. artic. 5. & 6.

1. **A**rticulo quinto quærit, vtrum Deus operetur in omni operante?

Respondet affirmatiuè iuxta illud Isai. 26. *Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine.* Aliqui existimarunt ita Deum operari in omni operante, vt nulla virtus creata aliquid operetur in rebus, sed solus Deus immediate omnia operetur, ita vt ignis ex. gr. non calefaciat, nec producat calorem, idemque dic de alijs.

2. Reijcit Sanctus Thomas hunc errorem multipliciter. Primo enim optimum in vniuerso est ordo rerum. Licet enim singula seorsim sint bona, tamen omnia simul sunt optima propter ordinem, quem habent ad inuicem: sed præcipuus ordo est causæ, & causati, ac per actiones, & passionem, dum superiora communicant inferioribus ea, quibus superiora abundant, inferiora indigent:

ergo dum subtrahuntur actiones creaturarum, subtrahitur ab vniuerso optimum, idest ordo rerum. Per hoc autem derogatur diuinæ potentie, & bonitati. Ad diuinam enim potentiam pertinet, vt effectibus suis det virtutem agendi; & cum bonum sit diffusiuum, & communicatiuum sui, ad diuinam bonitatem spectat, vt diffundat suam bonitatem in creaturas, per quam possint bonum communicare suis effectibus.

3. Secundo frustra est virtus operatiua, quæ non reducitur ad actum: ergo frustra darentur in rebus virtutes operatiuæ, si nunquam operarentur. Immo ipsæ creaturæ essent frustra. Vnaquæque enim res est propter suam operationem, tanquam propter finem, quo ultimo perficitur; imperfectum autem est propter suam ultimam perfectionem: ergo si creaturæ nunquam operarentur, non consequerentur suum finem, & sic essent frustra. Confirmatur: nam sicut materia est propter formam, ac proinde materia, si careret omni forma, esset frustra, sic forma, quæ est actus primus, est propter suam operationem, quæ est actus secundus, & sic frustra esset, si careret propria operatione. Sed de hoc puncto fusius egi in philosophia lib. 4. qu. 18. examinans, vtrum creaturæ sint causæ efficientes aliquorum effectuum?

4. Hoc supposito, explicandum est, quo pacto Deus ita operetur in rebus, vt ipsæ res propriam habeant operationem.

Vt hoc explicetur, præmittendum est, quod cum sint quatuor genera causarum, materia non est principium actionis, sed se habet vt subiectum recipiens effectum actionis: tres autem aliæ causæ, nimirum finis, agens, & forma, sunt principium actionis, sed ordine quodam. Nam primum principium est finis, qui mouet agentem ad operandum. Secundum est ipse agens. Tertium est forma eius, quod ab agente applicatur ad agendum. Ex. gr. cum artifex secat lignum ad faciendum scamnum, finis est scamnum, in quantum apprehenditur vt bonum, & mouet artificem ad agendum: artifex est agens secans scamnum: forma autem securis, per quam ferrum est dentatum, est etiam principium secandi, ac ipsa etiam forma, seu idea operis existens in mente artificis est principium operis.

5. Hoc præmisso, docet Sanctus Thomas Deum in quolibet operante operari, tum secundum rationem finis, ita vt sit causa finalis cuiuslibet operationis, tum secundum rationem formæ. Primo ergo Deus habet rationem finis respectu cuiuslibet operationis. Omne enim agens operatur propter bonum verum, vel apparens: sed omne bonum verum, vel apparens est tale per hoc, quod participet aliquam similitudinem summi boni, quod est Deus: ergo Deus vt participatus à quolibet bono est finis cuiuslibet operationis.

tionis. Secundo Deus est primum principium actuum, in cuius virtute agunt omnia agentia secunda, & inferiora; ergo est causa omnium actionum, quibus agunt agentia inferiora. Tertio agentia inferiora aliquando solum applicant formas aliorum agentium ad operandum, sed agentibus non dant tales formas: ex. gr. artifex creatus applicat formam securi ad secandum, sed non dat securi formam, qua secat: at Deus non solum applicat formas agentium creatorum ad operandum, puta formam ignis ad calefaciendum, sed etiam dat, & conseruat in agentibus formas, per quas operantur: ergo operatur in quolibet operante etiam ut dans, & conseruans formam, per quam operatur: & quia forma, & esse est maxime intimum rebus, Deus in quantum dat rebus formam, & esse, per quod operatur, operatur intime in rebus. Ideo in sacra Scriptura operationes tribuuntur Deo, ut operanti in ipsis rerum naturis, iuxta illud Iob. 10. ubi Deo loquens dicit. *Pelle, & carne vestisti me, ossibus, & nervis compregisti me &c.* Videri possunt, quæ dixi in philosophia quæst. vltima examinans, vtrum Deus concurrat immediate ad conseruationem, & ad omnes actiones causarum secundarum?

6. Ex eo, quod Deus sufficienter operetur in omni operante, non sequitur, quod sit superflua operatio creaturæ. Nam Deus operatur sufficienter in ratione primi agentis, ac proinde ita attemperat suum concursum, ut non excludat operationem agentium secundarum, sed faciat etiam operari agentia secunda. Licet autem, vna operatio non possit procedere à pluribus agentibus eiusdem ordinis, tamen potest procedere à pluribus agentibus diuersi ordinis, ac proinde à primo, & secundo agente.

7. Articulo sexto quærit, vtrum Deus possit facere aliquid præter ordinem rebus inditum?

Ut respondeat, præmittit, quod quia causa est principium suorum effectuum, quælibet causa fundat aliquem ordinem ad suos effectus, ideoque ordines multiplicantur secundum multiplicationem causarum. Quia verò vna causa continetur sub altera, illique subordinatur, ideo vnus ordo continetur sub altero, illique subordinatur, ac causa inferior subordinatur ordini causæ superioris, non autem e conuerso. Explicatur exemplo desumpto ex humanis. Nam ordo domus dependet ex Patrefamilias, qui est veluti principium domus. Et quia domus continetur in ciuitate, ordo familiæ subordinatur ordini ciuitatis, qui dependet ex Rege, seu gubernatore ciuitatis. Quia rursus ciuitas continetur in regno, ordo ciuitatis subordinatur ordini regni, qui dependet à rege.

8. Hoc præmissis, Sanctus Thomas ponit duas conclusiones. Prima conclusio est: Deus

non potest facere contra ordinem rerum, prout dependet à prima causa. Probatur: nam cum Deus sit ipsa prima causa, si faceret contra ordinem rerum, prout talis ordo dependet à prima causa, faceret contra ordinem præscriptum à se ipso, & à sua sapientia, quod est absurdum.

9. Secunda conclusio est: Deus potest facere præter ordinem rerum, prout dependet à causis secundis. Probatur: nam Deus non est subiectus ordini causarum secundarum, sed ordo causarum secundarum est subiectus Deo, ab eoque dependet, & procedit, non ex necessitate naturæ, sed ex arbitrio voluntatis: ergo potest agere præter ordinem causarum secundarum, & potuisset alium ordinem instituere. Ex. gr. ordo causarum secundarum exigebat, ut ignis in fornace Babylonica combureret tres pueros, & tamen Deus præter talem ordinem noluit, & fecit, ut non combureret. Causæ secundæ exigunt concurrere ad suos effectus, & tamen Deus potest producere tales effectus sine concursu causarum secundarum. Potest etiam Deus producere aliquos effectus, ad quos virtus causarum secundarum non se extendit, ut cum produxit vnionem hypostaticam &c. Hæc doctrina desumpta est ex Augustino, qui lib. 26. contra Faustum cap. 3. dicit, quod *Deus contra solitum naturæ facit, sed contra summam legem nullo modo facit, quia contra se ipsum non facit.*

10. Quæritur primo, vtrum cum Deus facit præter ordinem rerum, operetur contra naturam?

Respondet negatiue Sanctus Thomas in respons. ad 1. iuxta illud Augustini lib. 26. contra Faustum, cap. 3. *Deus auctor, & conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit.* Probatur, & explicatur. Cum enim aliquid sit præter naturam alicuius rei, si fiat ab agente, quod non dedit illi naturalem inclinationem, & à quo talis inclinatio non pendet, & cui non subordinatur, fit contra naturam: ex. gr. ab homine corpus graue mouetur sursum contra naturam corporis grauis, quia corpus graue non habet ab homine grauitatem, per quam moueatur deorsum. At quod fit præter naturam rei ab agente, quod dedit illi rei naturalem inclinationem, & à quo pendet, & cui subordinatur talis inclinatio, non fit contra naturam: ex. gr. fluxus, & refluxus maris non fit contra naturam maris, quia fit per actionem, & impressionem corporis celestis, à quo pendet, & cui subordinatur natura maris, cuiusque inclinatio ad motum deorsum: sed omnis natura creata pendet à Deo, ac Deo subordinatur quælibet inclinatio, & quilibet ordo creaturarum: ergo quicquid fit præter naturam creatam, eiusque ordinem, non fit contra naturam. Ideo Augustinus lib. 26. contra Faustum cap. 3. dicit quod *id est cuiuslibet rei naturale, quod ille fecerit, à quo est omnis motus,*

du, numerus, & ordo naturæ. Ex hac doctrina videtur sequi Deum non posse, creaturis violentiam inferre.

11. Quæritur secundo, *utrum sicut Deus potest facere præter ordinem rebus inditum, sic possit facere præter ordinem iustitiæ.*

Respondet negativè Sanctus Thomas in respons. ad 2. Disparitas est, quia ordo rebus inditus potest considerari, in quantum fundatur in causis secundis: sed Deus potest operari præter ordinem causarum secundarum, cum sit illarum dominus; ergo. At ordo iustitiæ etiam creatæ habet pro regula ipsam legem æternam, quæ est idem cum Deo: sed Deus non potest facere aliquid præter se ipsum, & legem æternam; ergo.

12. Quæritur tertio: quandoquidem Deus ordinem naturæ instituit, quo pacto dum facit aliquid præter ordinem naturæ, non mutatur, & non est sibi ipsi contrarius?

Respondet Sanctus Thomas in respons. ad 3. quod Deus sic rebus certum ordinem indidit, ut sibi reservaret quod ipse aliquando ex causa aliter esset facturum. Vnde cum præter hunc ordinem agit, non mutatur, nec est sibi ipsi contrarius.

QVAESTIO CCLXXXV.

Utrum omnia, quæ Deus facit præter ordinem naturalem rerum, sint miracula, & unum miraculum sit maius alio?

S. Tho. quæst. 105. artic. 7. 8.

1. **A**rticulo septimo quærit, *utrum omnia quæ Deus facit præter ordinem naturalem rerum, sint miracula?*

Respondet, quod quia nomen miraculi sumitur ab admiratione, præmittendum est, quid sit admiratio, & ex qua causa oriatur. Admiratio est, cum effectus sunt manifesti, causa autem occulta, ideoque qui videt eclipsim Solis, ignorat autem causam, miratur, ut aduertit Aristoteles lib. 1. metaphysicæ, cap. 2. Et quia causa effectus manifestæ apparentis potest esse ignota uni, alteri autem nota, ideo potest contingere, ut viso tali effectu, unus miretur, alius autem non miretur, eo pacto, quo visa eclipsi Solis, miratur rusticus, quia causam ignorat, astrologus autem non miretur, sed potius valde miraretur, si tempore statuto non fieret eclipsis.

2. Hoc supposito, miraculum dicitur, quasi admiratione plenum, quod scilicet habet causam simpliciter, & omnibus occultam:

& quia causa simpliciter, & omnibus occulta est Deus, cum operatur præter ordinem naturæ, & causarum naturalium nobis notarum, ideo miracula sunt, quæ fiunt a Deo præter ordinem naturæ, & causarum nobis notarum.

3. Inferitur primo creationem mundi, & animarum rationalium, ac iustificationem impij, licet fiant a solo Deo, propriè non esse miracula. Ratio est, quia ut aduertit Sanctus Thomas in respons. ad primum *non sunt nata fieri per alias causas, & ita non contingunt præter ordinem naturæ, cum hæc ad facultatem naturæ non pertineant.*

4. Quæres, in quo sensu miraculum debeat esse arduum, & insolitum, ac præter facultatem naturæ, & præter spem admirantis proveniens, & quo pacto conditiones istæ conveniant quibusdam miraculis?

Respondet Sanctus Thomas in respons. ad 2. quod arduum dicitur miraculum, non propter dignitatem rei, in qua fit, sed quia excedit facultatem naturæ. Ideo miracula possunt fieri etiam in rebus minimis, puta in restauratione gemmæ, vel vilissimi vasis, in sanatione ægroti. Rursus miraculum debet esse insolitum, non quia non frequenter eveniat, sed quia est præter naturalem consuetudinem. Ideo licet sanatio ægrotorum frequenter eveniret, cum ut narratur Act. 5. infirmi ponebantur in plateis, ut ad umbram Petri sanarentur, tamen illa sanatio erat miraculosa, quia fiebat præter naturalem consuetudinem. Præterea ad miraculum sufficit, ut sit supra facultatem naturæ, vel quoad substantiam, vel quoad modum facti. Ideo cum quis sanatur a febre repente, & instantaneè, licet sanatio illa secundum substantiam non sit supra facultatem naturæ, tamen secundum modum est supra facultatem naturæ, ideoque est miraculosa. Demum ad miraculum sufficit, ut sit supra spem fundatam in natura, non requiritur, ut sit supra spem fundatam in gratia, & in diuina promissione. Et quia resurrectio mortuorum, quam omnes speramus spe fundata in gratia, & diuina promissione, nihilominus erit supra spem fundatam in natura, ideo talis resurrectio erit miraculosa. Addit Sanctus Thomas in respons. ad 3. quod cum admiratio, ex qua desumptum est nomen miraculi, dicitur debere esse de rebus sensui manifestis, quarum causa ignoratur, non asseritur, quod debet esse de rebus sensui manifestis immediate, & secundum se, sed sufficit, ut sit de rebus sensui manifestis, vel immediate, vel mediate per effectus sensibiles. Et quia scientia apostolis infusa, licet non esset manifesta secundum se, manifestabatur tamen ex effectibus sensibilibus, ex quibus mirabilis apparebat, ideo talis scientia erat miraculosa.

5. Articulo octavo quærit, *utrum unum miraculum sit maius alio?*

Respondet, quod cum miraculum dicatur per hoc, quod excedat aliquam potentiam